

HISTORIE

Historiebrug

HVORDAN BRUGES HISTORIE I NUTIDEN?

Velkommen til School To Go.

Introduktion:

Dette afsnit handler om historiebrug og altså ikke om en bestemt begivenhed eller historisk periode. Det er i stedet et værktøj, som du kan bruge til at tænke over de valg og fravalg der bliver taget når mennesker bruger historien. Vi skal snuse til vores egen historiebrug i hverdagen, ind på museet, forbi supermarkedet og ind i politik.

Læringsmål:

Målet er at styrke din historiske bevidsthed. At du kan opdage når mennesker bruger historien og at du kan begynde at reflektere over hvorfor nogen har valgt at bruge historien, lige på den måde som de har gjort. Hvad er deres formål med det. Der vil være tænkespørgsmål undervejs, og til sidst er der nogle spørgsmål som du selv kan gå videre med.

Nu går vi i gang med episoden.

Historiebrug betyder egentlig blot at bruge historie, altså noget fra fortiden. Når man lærer om historiebrug, er det lidt ligesom at komme ind bag i kulissen, og forstå både hvordan historie bliver til. Ordet historie kan jo både betyde en fortælling, eller det der er sket i fortiden – og i den her podcast møder de to betydninger hinanden. Når man først har opdaget at historie ikke bare er der 'i sig selv', at det er **mennesker der har villet noget med at fortælle den historie**, så begynder det at blive spændende, og man opdager det over det hele. Derfor får du i dette afsnit en kort forklaring, og nogle eksempler på hvordan mennesker har brugt historien.

Først skal vi lige varme hjernen op på den første del af ordet, for **hvad er historie egentlig?** Historie er alt det der er sket i fortiden. Hvornår starter historien? ja det er jo et godt spørgsmål, og er det der skete i går, allerede blevet historie? I hvert fald er historie ikke "lige nu", den ligger et sted i fortiden, og fordi historie ikke er her lige nu til at undersøge, så må man genskabe og fortælle historien for at kunne forholde sig til den.

Noget historie kan vi vide rigtig meget om fordi vi har en masse spor eller kilder, det kan være genstande, skrifter, lovtekster eller måske fotografier derfra. Omvendt, så er der sket mange ting i historien vi ikke ved noget om. Måske har to børn ligget i græsset, en efterårsnat i jernalderen, og kigget op på himlen efter stjernesud, men det er ikke noget vi har nogle spor efter. Så selvom det er sket, er det blevet til noget af *ålt det som vi ikke ved noget om*, i historien.

Spor, eller kilder, er ting som kommer fra fortiden, det kan være billeder, og genstande, alt det du kender fra museer, men tit er der også spor udenfor museerne. Man kan måske gå op på en bakke, der engang har været bronzealder gravhøj, finde en flintesten som i stenalderen var en pilespid ved siden af en flot kapsel. De spor kan man bruge til at fortælle noget historisk om stedet. Man kunne vælge at fortælle at her blev en rigmand begravet for 3000 år siden eller man kunne fortælle at der havde siddet en dreng i skjorte og shorts og drukket en sodavand i 1970. Der er også en del ting i historien som er glemt selvom der er spor, der skal nemlig være nogen der vælger at bruge sporene til noget, ellers ligger de bare i en arkivkasse på et museum, trækker støv og bliver glemt. Inden vi kommer til et af de steder hvor historie bliver brugt allermest, skal vi lige omkring os selv først.

Det er nemlig sådan at **alle mennesker bruger historie** på den ene eller den anden måde. Hvis jeg for eksempel skal fortælle om mig selv, om min **personlige historie**, så fortæller jeg ikke alt hvad der er sket i hele mit liv. Jeg nøjes med at vælge nogle spor ud, som jeg fortæller om. Jeg kunne for eksempel fortælle at jeg har sprunget bungee

jump, reddet på elefanter i Afrika eller cyklet igennem New Zealand. Så ville du forhåbentlig synes, at jeg var ret spændende. Jeg kunne også fortælle at jeg piller næse en gang imellem, eller at jeg lå på min sofa hele sidste søndag - så ville du måske ikke spørge mig om så meget mere. Begge dele er rigtige nok, men når jeg fortæller om mig selv kan jeg ikke fortælle det hele, så jeg må gøre et udvalg af alt det der er at fortælle. **Prøv lige selv at forestille dig at du skal udstille tre billeder af dig selv.** Du kan vælge billeder af situationer som du gør hele tiden, børster tænder hver dag, kigger på din telefon eller blinker med øjnene. Du kan også vælge særlige situationer som fortæller noget om hvordan du er særlig og adskiller dig fra andre. Måske du kan vise tre billeder hvor du hjælper andre, måske du ville vise billeder hvor du står på skateboard, rejser eller laver science eksperimenter.

Det er lidt det samme, når der er nogen der skal formidle Danmarks historie. Det kunne være en kurator på et museum eller en forfatter der gerne vil skrive en historisk roman. Man kan jo ikke få det hele med, alt hvad der er sket i fortiden, ikke engang i et enkelt minut i en enkelt by. Derfor må forfatteren eller **kuratoren gøre et valg, om hvad de vil fortælle om, og hvad de ikke vil fortælle om.** Ellers bliver historien noget rod.

Det skal selvfølgelig helst være så tæt på sandheden som muligt, så videnskabeligt korrekt man kan, men samtidig skal det helst også være bare lidt spændende. Derfor nytter det ikke noget, selvom det måske ville være korrekt nok, at udstille alle de flintesten som nationalmuseet har i deres kælder. For en kedelig historie, lidt ligesom den om mit næsepilleri på sofaen, den bliver hurtigt glemt af publikum. Museet vil gerne have at publikum kan fornemme at der har været mennesker der har brugt flintestenene til noget, og få en fornemmelse af at de er vores forfædre. Hvis et museum gerne vil have at folk kan mærke og relatere til mennesker der har levet i historien, må man ty til fortællinger, hvor man vælger noget bestemt man gerne vil vise.

Nationalmuseet ville gerne lave en ny og spændende udstilling om vikinger, det fik Jim Lyngvild lov til at hjælpe med. Da der jo naturligvis ikke findes fotografier af vikinger, så måtte han lave nogle nye som han kunne udstille. Og på de fotografier skulle han så gøre nogle til- og fravalg. Det blev til flotte fotografier af stolte vikingefamilier - du kan selv prøve at google Lyngvild Vikinger. Der er både krigere og bønder og han valgte at udstille et billede af en skjoldmø, selvom historikerne egentlig ikke ved særligt meget om dem. Og så glemte han at udstille alle trællene, selvom at der var rigtig, rigtig mange trælle i vikingetiden. Man kan sige at Jim Lyngvild har gjort et udvalg, ligesom du selv skulle i øvelsen med de tre billeder. **Han valgte at bruge historien til at fortælle om stolte og smukke krigerfolk.** Det er en vigtig del af vikingetiden, og som bekendt kan man aldrig nå at fortælle det hele alligevel.

Eksemplet fra museet er for at vise at historie er noget som vi mennesker skaber, og når historien skal fortælles, bliver vi nødt til at vælge noget fra. **På museet og i dine historiebøger er der brugt meget energi på at historien skal være videnskabelig korrekt**, og så bliver det måske lidt **mindre spændende** end i en film. Men der er også andre steder at historien bliver brugt, måske bare i små bidder.

For eksempel kan du **gå ned i dit lokale supermarked** og kigge dig omkring. Der ligger måske en pakke smør, af mærket Lurpak, på køl. Deres logo er en lur, et meget langt horn til at blæse i, som er noget særligt skandinavisk. På den måde har designeren besluttet at bruge historien til at vise, at den her pakke smør også er en stolt skandinavisk tradition. Du kan nok også finde en pakke rugbrød, der bare hedder Viking. Måske man får mere lyst til at købe den, fordi man tænker på de store stærke krigerfolk der spiser det? Man tænker nok ikke så meget på trællene. Vikinger er generelt nemme at finde i supermarkedet, prøv selv at gå derned en dag at se hvor mange ting du kan finde, og tænk over hvorfor lige de produkter har valgt at bruge den historie.

Politikerne bruger også historie. Der er mange gode eksempler på at politikere sniger et eksempel, eller en sætning ind fra historien, og da Corona pandemien spredte sig i Europa i 2020 var der også en del politikere der henviste til historien. Den 19. marts, lige i begyndelsen af det hele, var der flere statsledere der talte til deres befolkning. Angela Merkel, den tyske Kansler sagde i sin første tale om Corona pandemien at "siden anden verdenskrig har der ikke været en udfordring for Tyskland, der var lige så afhængig af fælles solidarisk handling". Hvorfor brugte hun 2. verdenskrig som eksempel, når det er noget helt andet det handler om? Tænk lige over den. Hvad kunne formålet være, for et statsoverhoved at tale om nutiden i sammenhold med så dramatiske fortidsfortællinger?

Emmanuel Macron, Frankrigs præsident sammenlignede ikke med 2. verdenskrig i sin tale. Men han sagde i stedet at Covid-19 var den største sundhedskrise i de sidste 100 år. Hvilken historie han mon refererede til der?

Nu er det tid til en opgave.

Arbejdsspørgsmål: Historiekanon er en lang liste af ting der er sket i historien. Den er lavet fordi det er vigtigt at vi kender nogle bestemte historier, for at kende Danmark godt.

Kaanonlisten indeholder i alt 29 punkter der spænder over mange tusinde år og har fokus på både begivenheder i Danmark og i udlandet. Fælles er, at de hver repræsenterer en væsentlig del af historien. Samtidig markerer de enkelte nedslag centrale forandringer i den historiske udvikling.

Blandt punkterne er Jellingestenen, der omhandler skiftet fra den hedenske vikingetid til den kristne middelalder. Kvindernes valgret i 1917 var første skridt på vej mod ligestilling mellem mænd og kvinder, og Berlinmurens fald i 1989 betød begyndelsen på Sovjetunionens ende og nye politiske vinde over Europa.

Det må have været svært at lave den liste, for hvordan laver man sådan et udvalg, og hvorfor er nogle historiske begivenheder udvalgt, frem for nogle andre? Til at hjælpe tankerne, så kan du spørge dig selv om du kender andre historiske begivenheder som du selv synes mangler på listen over hvad vi alle sammen burde vide i hvert fald lidt om, som danskere. Fodbold EM guld i 1992 eller noget andet? Prøv at skrive dine forslag ned og tag en samtale om dem på klassen.

Sådan slutter episoden om at historiebrug.

(jingle og musik)

Afsender: Historielærer